

Ljubljana, 11./XI. 1921. — I./3.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik

RUSIJA.

Štiriletnica Ruske Socijalistične Federativne Sovjetske Republike.

7. novembra je minulo 4 leta, odkar je bila na razvalinah carskega absolutizma, na razvalinah reakcionarno - kapitalistično - fevdalnega vladstva, proklamirana oblast delavskih, kmečkih in vojaških sovjetov v Rusiji.

Prvič v zgodovini se je organizirala na ogromnem prostoru 21 milijonov kvadratnih kilometrov s 170 milijoni prebivalstva, ki se raztega čez pol Evrope in Azije, republika na temeljih socializma, ki je skoraj celo stoletje interesiral največje sociologe in državnike sveta.

Pariška komuna z leta 1871 je v primeri s tem dogodkom utrinek, ki se je pojavil v vihnem ozračju sedemdesetih let prošlega stoletja, za hip osvetlil družabno življenje in ugasnil.

Skoro vsa kapitalistična javnost je pred štirimi leti prorokovala socialistični sovjetski republiki kratko življenje in usodo pariške komune. Saj je bila carska mračna Rusija za Evropo do revolucije terra incognita, neznana zemlja, v temo zavita. Revolucija 1905/6 leta in rusko-japonska vojna je sicer za hip osvetlila črni mrak carskega absolutizma, toda svetovna vojna je ponovno zagrnila »sveto« Rusijo pred evropskim javnim mnenjem v tajinstvena zagrinjala, dokler ni ruska revolucija začetkom 17. leta ponovno zainteresirala celi svet, postala nada vsem zatiranim in izkoriščanim in strah vsem tlačiteljem in razbojnikom.

Nestalna in omahljiva politika Kerenskijeve vlade v temeljnih vprašanjih revolucije, v vprašanjih miru, zemlje in svobode, je izzvala silno ogorčenje delavnega ljudstva, tako da so parole koncem imperijalistične vojne: vsa zemlja kmetom in vsa oblast sovjetom, osvojile v par mesecih ogromno večino delavcev in kmetov ter se v novembru uresničile skoraj brez velikih žrtev in brez odpora: vlado Kerenskega je branila od 10 milijonske vojske, samo četa žensk in kadetov — — —

Ali mlado socialistično sovjetsko republiko so čakale ogromne težave na potu konsolidiranja. In samo nadčloveški napor ruskega delavnega ljudstva, *neverjetna požrtvovalnost, stroga disciplina in izborna vodstvo* so rešile ruski proletarijat tragične usode.

Boj proti nemškemu in avstro-ogrskega imperijalizmu je izpolnil prvo fazo boja socialistične republike za obstanek. Z Brestlitovskim mirom so nemški in avstroogrski imperijalistični razbojniki odtrgali od socialistične republike rodovito Ukrajino pribalitijske pokrajine, poljske in beloruske dežele. V nagrabljenih deželah so imperijalisti hoteli pleniti živež in surovine ter vzpostavljati solidno podlago za bodoče ofenzive na Vzhodu.

Ali diplomatsko in z orožjem v Brestlitovsku premagana revolucija je že ob svoji obletnici doživela prvo

svojo veliko zmago v Evropi: *Propast nemškega in avstroogrskega monarhističnega absolutizma in imperijalizma*. Prva faza boja socializma za obstanek se je končala s popolno zmago ruskega naroda.

Ali propast nemškega in avstroogrskega imperijalizma je začetkom 19. leta silno ojačil sile antantnega imperijalizma. Ta je potom svojega kapitala in vpliva in orožja pomagal na noge premagani ruski reakciji, ki je v novembrskem prevratu izgubila glavo. V Sibiriji se je dvignil s pomočjo čehoslovaških zapeljanih dobrovoljcev Kolčak — na jugu Rusije Denikin, na severu Judenič. Razgorela se je državljanska vojna, ki je dve leti črpala vse energije mlade republike in zahtevala ogromnih naporov in žrtev.

Tudi ta druga faza boja Rusije se je končala s popolno zmago delavcev in kmetov nad veleposestniki in kapitalisti: Kolčak je bil pobit in ujet, Denikin potolčen, Judenič odbit od Petrograda. Tudi zadnji poskus reakcionarjev s pomočjo poljske vojske, vzpostaviti stari režim v Rusiji, se je končal z neuspehom. Kot en mož se je dvignil ves ruski narod, da odbije nakane zapadno-evropskega kapitala, ki je stremil za tem, da spremeni veliko Rusijo v svojo kolonijo.

In začetkom 1921. leta so evropski imperijalisti sprevideli, da socialistično sovjetsko republiko ni mogoče premagati z orožjem. Skoro vse evropske države razven Francoske, Jugoslavije in Ogrske priznavajo de facto sovjetsko republiko.

Začenja se tretja faza boja za obstanek: *boj na gospodarskem polju*. Ta gospodarska faza boja bo končno odločila usodo ruske revolucije. Brezdvomno bo doba gospodarskega boja najdalgotrajnejša in najhujša. Ona bo zahtevala od ruskega delavnega ljudstva sistematično uporabljanje vse ogromne energije silnega ruskega delavnega naroda.

Suša, ki je ravno letošnje leto uničila žetev v rodovitnih pokrajinah ob Volgi in Donu, bo v prvem letu izčrpala vse sile. Boj proti lakoti in nalezljivim boleznim v prizadetih pokrajinah — bo zbral vse dobromisleče sloje ruskega naroda, utrdil medsebojno solidarnost in odpravil dosedanje nasprotje med vasjo in mestom.

Če objektivno pregledamo 4 letni obstoj ruske socialistične federativne sovjetske republike, moramo konstatirati, da je ruska revolucija, ki je stala mnogo mnogo žrtev:

1. Končno odpravila v Rusiji fevdalno-monarhistični carski absolutizem in tako odprla 150 milijonskemu narodu pot svobodnega razvoja in napredka.

2. Rešila pravilno agrarno vprašanje, ki je bila rak-rana ruskih socialnih razmer celo stoletje, ter dala poljedelcem brez odškodnine vso veleposestniško zemljo.

3. Potom nacionalizacije bank in industrijskih podjetij ter prometa je podružabila najvažnejša proizvodna sredstva ter na ta način rešila ruski narod kolonijalnega, a proletarijat privatno - kapitalističnega suženjstva.

4. Podružabljenje najvažnejših proizvodnih sredstev je postavilo temelje nadaljnjemu družabnemu razvoju ruskega naroda v smernicah socializma.

5. Utrdila je politični sovjetski sistem.

6. Odprla je vrata izobrazbe in kulture najširšim množicam delavnega naroda. Šola, gledališče, knjiga, itd. so pristopni tudi najrevnejšim slojem. Na ta način je dana možnost, da dosepejo sposobni in talentirani, četudi revni do višjih kulturnih, političnih in gospodarskih institucij.

Ako objektivno presojava razvoj in položaj v Rusiji, moramo tudi priznati, da je bilo storjenih dosti napak, ali naloga delavnega ljudstva je, da te napake tudi popravi. Proletarijat se mora učiti najbolj iz priznanja svojih napak.

Po svojem razmahu je ruska revolucija eden največjih socialnih pokretov, kar jih pozna zgodovina.

Ona je ogromnega vpliva za delovno ljudstvo in razvoj družabnega življenja celega zemeljskega planeta. — Šele bodoči zgodovinarji bodo mogli v pravi luči pokazati bistvo in pomen preporoda ruskega naroda.

S tega vidika mora presojeti vsak objektivni presojevalec, ako je proučil notranja bistva ruske revolucije in njen razvoj, sedanjo sovjetsko Rusijo.

Lakota v Rusiji.

KDO JE KRIV?

Nad razorano, po svetovni vojni in Vranglovi armadi opustošeno južno-rusko zemljo, nad nepreglednimi polji in skrivnostnimi gozdovi je vzšlo žgoče, poletno sonce. Čez vso to ravnino je vel suh dušek veter in zagrinjal polja in vasi v oblake prahu in peska. Dežja nobenega.

Poginila je ozimina. Rjavela je zelena trava in v vetru so šelestela suha stebala.

In mrtev molk je vstal nad golimi polji, nad rjavimi gozdovi.

Prišel je glad. Prišla je strašna preizkušnja za ruski proletarijat, za ruskega kmeta.

Po treh letih truda in npora, ko je ruska dežela napela vse svoje sile, da je premagala kontrarevolucionarne bande, ki so hotele opustošiti sovjetsko Rusijo kakor roji koblice. In premagani so bili Judenič, Denikin, Kolčak, Vrangl in drugi generali, poslani od »zmagovite« entente. — Rusko delovno ljudstvo se je oddalnilo po tisočerihih prestanih nevarnostih in se pripravljalo na delo, na novo zgradbo.

Ali prišla je nova, najbridkejša preizkušnja: suša, ki je ugonobila najrodovitnejša polja Rusije, uničila bogate setve Povolžja, Voroneške, Tambovske, Penzenske gubernije. Milijoni ljudi, ki so še včeraj gledali nadežno v boljšo bodočnost, so bili izročeni smrti...

Kako je nato odgovorila »človekoljubna« kapitalistična Evropa? Boljševiki so uničili Rusijo, 35 milijonov ljudi je vsled njihove politike obsojeno na smrt. Noben časopis ni govoril o tem, da je suša povzročila

strašno lakoto, da so bili v Rusiji redni pojavi lakote tudi v zlatih časih absolutističnega carizma. Ne, to pot niso rodila polja zaradi sovjetskega sistema. Kaj bo kriva suša, če polje ne rodi? Sovjeti so krivi, da ne pade dež.

In »človekoljubna« Evropa je plesala od veselja: sovjetske Rusije je konec, 35 milijonov delavnega ljudstva je izročeno na milost in nemilost smrti!

Kapitalistična Evropa ni priskočila na pomoč gladujočim, ampak je skušala izrabiti to priliko, da uniči Rusijo. Pričela je z diplomatskimi intrigami proti Rusiji, začela je hujskati na vojno Poljsko in Rumunijo, ki naj s pomočjo entente zadata poslednji udarec ruskemu narodu. Kapitalisti so čakali, čakali, kdaj pade sovjetski režim in zavlada Rusiji zopet car z vso fevdalno in cerkveno gospodo.

Ali bridko so se prevarali. Sovjetska vlada se je zavedala vse resnosti položaja, spretno je odbila vse diplomatske intrige in šla na delo, da čimprej odpomore gladujočim. Mednarodni proletarijat je priskočil na pomoč, kar dokazujejo bogati prispevki ameriškega, nemškega, francoskega, italijanskega, češkega, angleškega, poljskega proletarijata. Sovjetska vlada je izdala poziv na rusko delovno ljudstvo, da naj napne svoje poslednje sile, da reši smrti gladujoče brate in sestre. V gladujoče gubernije je do danes poslala do 15 milijonov pudov semen za ozimino, na tisoče vagonov živeža. Kjer je suša uničila vso setev, je vlada takoj ukrenila, da se je ljudstvo preselilo v kraje, kjer je letina dobro

„DELAWSKE NOVICE“ izhajajo vsak petek.
Uredništvo in upravništvo: Turjaški trg 2.
 Letna naročnina 96 K
 mesečna naročnina 8 K
Posamezna številka 2 K.

obrodila, zlasti je poskrbela za otroke, ki jih je na stotisoče spravila v varna zavetišča — otroške domove, kjer so z vsem preskrbljeni. Dalje je rešila pogina nad dva milijona goveje živine itd. itd. Ob obletnici

oktobrske revolucije je bilo geslo celokupnega ruskega delovnega ljudstva mest in vasi: pomoč gladijočim. In z zavednostjo sovjetov ter mednarodnega proletarijata je kriza danes v glavnem odstranjena.

Nova gospodarska politika po mestih.

Po vsej Rusiji se sedaj z vso paro dela na to, da se porazdeli podjetja v posamezne kategorije po njihovem proizvajanju in po njih tehnični opremljenosti. Podjetja, ki proizvajajo največ in ki so najbolj tehnično opremljena, ostanejo pod upravo sovjetske vlade. Podjetja, ki jih gospodarski organi države ne morejo urediti vsled teh ali onih vzrokov, se oddajo v najem posameznim družbam ali osebam.

Paralelno s tem se postavlja podjetja tudi na trgovsko podlago. In na trgovsko podlago se ne postavljajo samo industrijska podjetja, ampak tudi podjetja a la časopisi. V Saratovu, Baku in drugih mestih že izhajajo časopisi, ki živijo od razprodaje in inseratov.

V Tolski guberniji so na primer vsa gospodarska podjetja razdeljena na dve skupini: sovjetska vlada ima 200 podjetij z 20.000 delavci; 1073 malih obratov je dala sovjetska vlada v najem.

V Ivanovo-Voznesenski guberniji upravljajo sovjetski organi 20 tekstilnih tovarn, moderno urejenih s 55.000 delavci. V najemu je pa 33 manjših tekstilnih tovarn, nekoliko pivovarn in 1000 malih mlinov.

Znanstveno-tehnično delo v Rusiji.

V zvezi z novim kurzom gospodarske politike sovjetske Rusije ima posebno važnost delovanje znanstveno-tehničnega oddelka in z njim spojenih znanstvenih zavodov. Pri ZTO je centralni znanstveno-tehnični sovjet, ki združuje dela vseh tehničnih sovjetov.

Razen tega dela znanstvena komisija, ki je predstaviteljica vseh višjih šol, specialnih znanstvenih zavodov itd. Sedaj je v znanstveni komisiji okrog 250 profesorjev. Vsa vprašanja, ki se morajo znanstveno-

tehnično preštudirati, rešuje centralni znanstveno-tehnični sovjet skupaj z znanstveno komisijo.

Pri ZTO je delalo do sedaj 28 znanstvenih, tehničnih zavodov.

Konstatiramo, da je »sovjetska Rusija« v smislu naukov o državnem pravu, država, katero morajo ostale države priznati kot pravo zastopnico ruskega naroda ne ozirajo se na njeno obliko.

Zadnji čas je, da naša vlada orientira svojo politiko na bratski ruski narod.

Delo ljudskega komisarijata za poljedelstvo.

Na vseruski konferenci ruskih delavcev zemlje in gozda je nastopil narodni komisar za poljedelstvo — Osinskij in je poročal o delu komisarijata.

Od pomladi 1921. leta je narodni komisarijat za poljedelstvo (Narkomzemom) napravil ogromno delo. Kmetom se je poslalo nad 30.000.000 pudov semen, t. j. petkrat več nego prejšnje leto. Posebno uspešno so delala v tem letu gospodarstva po sovjetskem sistemu. V minulem letu so obdelala samo tretjino svoje zemlje, med tem ko so obdelali kmetje sami dve tretjini, letos je razmerje obratno.

Težka borba je bila s kugo na goveji živini; v zapadnih gubernijah je kuga popolnoma iztrebljena, na jugo-vzhodu je blizu uničenja.

V odpomoč gladijočim se je poslalo 22. septembra 14.330.000 pudov semen.

Da se reši živino gladi, se je izvozilo iz gladijočih krajev do 1½ milijona glav.

Zunanja politika sovjetske Rusije.

Karl Radek: „Die auswärtige Politik Sowjet-Russlands“.

V svoji najnovejši knjigi razpravlja Radek o zgodovini zunanje ruske politike in pričanja z momentom, ko so dobili politično oblast v svoje roke boljševiki in konča z njihovo zmago nad vsemi belimi generali.

Po Miljukovu, Kornilovu, Filopenkovu in Savinkovu je prišla julijska revolucija, ki je pripravila tla boljševiški oktobra meseca.

»Ruska revolucija se je začela v direktnem nasprotju z german-

skim imperijalizmom. Kot rezultat tega položaja se je pojavil Brest-litovski mir z vsemi svojimi dopolnili, ki je nekoliko oslabil vmešavanje Nemčije v notranje ruske zadeve. Da bi ne bila popolnoma izolirana, se je sovjetska Rusija trudila obdržati gotove odnose z Londonom in Washingtonom, se je trudila, da se giblje med obema sovražnima taboroma.

Gospodarski kompromisi sovjetske vlade niso produkt njene najno-

vejše politike, kakor mnogi pravijo. Že zgodaj je stala sovjetska vlada pred tem vprašanjem. Že spomladi 1918. leta, ko je prišel iz Moskve v Washington ameriški polkovnik Raymond Robins, je on predložil popolnoma konkreten predlog — gospodarske koncesije....

.... Ta črta gospodarske politike sovjetske Rusije v zunanjih zadevah se vleče do današnjih dni. Ali, priznavajoč neobhodno potrebo kompromisa proletarske države s kapitalističnimi državami, se sovjetska vlada ni odpovedala revoluciji in diktaturi kot pot do socializma.

Na drugi strani je napravila sovjetska Rusija velik političen in moralen napredek v Aziji — Perziji,

Afganistanu, Turčiji in celo Kitajski, s čimer je zelo omajala položaj imperijalistične Anglije.

Ti uspehi sovjetske diplomacije so zelo uplivali na to, da so se začele pogajati s sovjetsko Rusijo kapitalistične države.

Spori sovjetske Rusije s Poljsko so bili produkt rovarjenj entente proti Rusiji, proti kateri je vodila odkrito, sovražno politiko od 1918. leta.

Sovjetska Rusija je ponudila Poljski prijateljstvo in mir, ali Poljska je, nahujskana po Franciji in Angliji napovedala Rusiji vojno, ki je povzročila razsul poljskega gospodarstva in izgubo kredita v inozemstvu.

Nove sile Rusije.

Pod tem naslovom piše vseučiliški profesor Gredeskul:

»Kdor je živel izven naših mej, kdor ni videl Rusije v teh poslednjih treh, štirih letih, ta si sploh ne more predstavljati, koliko novih sil je vstalo pri nas v tem času na raznih poljih življenja. Naše življenje gre trdo; povsod je zvezano z ogromnimi napori in velikimi nevarnostmi. Ti, ki delajo v njem aktivno, preživijo tako šolo energije, odgovornosti, samozatajevanja, bridko maščevanje za vsako zmoto in pogreško, da ni čudno, da se je pri nas izobličil poseben tip delavca: trd, osoren, ki ne odpušča niti samemu sebi, niti drugim, ki gre samo za ciljem, ki si ga je postavil, realno gledajoč položaj, ne dopuščajoč niti ene ovire za uspeh in ki niti eno minuto ne misli na odpočitek, ampak leti kot strela po določeni poti. Volja in ideja sta dospeli tu na višek. V drugih momentih — zlasti vojnih — je ta močna volja, njeno podrejenje nastopilo s tako silo, da je bilo težko gledati na to brez notranjega začudenja: ko je bilo treba zavzeti Perekop, ko je bilo treba zavzeti Kronstadt, je na desetisoče ljudi izpolnilo težko nalogo brez ozira na napore in nevarnosti.

Boljševiška stranka je osredotočila v svojih rokah in povzdignila na javno pozorišče celo armado novih, talentiranih, energičnih delavcev. Mi jih slabo vidimo, ker pri nas ni več prejšnjega tiska, niti osebnih karijer, ampak oni so raztreseni povsod, po strankini disciplini so razporejeni po vseh različnih mestih življenja in kadar se srečaš z njimi, vstane pred tvojo zavestjo jasno in silno duh novega življenja, nove psihologije.

Ta psihologija — ni samo strankina. Ne, ona je delavska, ona je kmetska, ona je naša, inteligentna: volja in ideja sta tu v popolnoma novi obliki, na novem temelju. Te misli ne vise v zraku, brez tal v daljnjih svetovih, ampak so vzrastle iz samega trpljenja, iz trpljenja delavcev, kmetskih množic, in zato je njih sila popolnoma druga kakor pri prejšnji inteligenci. Kajti to je nova, delavska in kmetska inteligenca, ki se tako zelo odlikuje pred nami, prejšnjimi inteligenti. Koliko je v njej podzemse, orjaške sile!

Ruski učenjaki.

Ker naše časopisje piše o bedi in zatiranju ruskih znanstvenikov v sovjetski Rusiji, prinašamo izjavo znanega ruskega učenjaka Pokrovskega o razmerju sovjetske vlade do znanstvenikov.

»Gospodje emigrantje, naj bi mesto zlobnih, hinavskih protestov proti sovjetski Rusiji rajši prej protestirali proti blokadi in intervencijam ter sedaj proti skupnim spletkarjenjem in intrigam ob povodu pomožne akcije za gladijoče. Žalibog so med učenjaki, ki živijo v Rusiji, tudi taki, ki se pečajo s protirevolucionarnimi zarotami, mesto, da bi pomagali deželi. Taki zarotniki seveda ne morejo imeti pravice o osebni nedotakljivosti brez ozira na to, kakšna znanstvena dela so ustvarili. Oni, ki jim je draga Rusija in ruska znanost, naj

s svojimi uspehi pospešujejo edino obstoječo Rusijo, namreč sovjetsko Rusijo. Vse drugo je hinavsko, ubogo čevkanje. Evropsko javno mnenje naj se pomiri glede usode ruskih učenjakov. Sovjetska Rusija bo izboljšala položaj učenjakov, samo kakor hitro bo dala meščanska Evropa Rusiji možnost, da se v miru peča s svojimi notranjimi zadevami. Potrudite se, da pomagate sovjetski Rusiji, da izposlujete kredite in prižnanje in kmalu bo odstranjeno vse pomanjkanje učenjakov in kar je še važnejše, pomanjkanje milijonov manj učenih državljanov, ki nimajo nikake manjše pravice na boljše življenje in srečo.

Profesor Pokrovski skicira nadalje materijalni položaj ruskih učenjakov: »Vsi znanstveniki dobivajo

takozvano »akademsko življenjsko racijo«. Ta je petkrat višja kakor ona delavčeva in obstoja iz najredilnejših življenjskih sredstev (meso, mast in podobno). To akademsko racijo dobiva 8000 učenjakov..... »Sovjetska vlada si prizadeva, da zadovolji tudi splošne življenjske pogoje učenjakov in njihov pripadnikov z ustanavljanjem »hiš

za znanstvenike«, ki zadoščajo vsem duševnim potrebam učenjakov in predstavljajo znanstvena središča, v katerih se z vedno zamenjavo misli ustvarjajo nove vrednosti na posameznih poljih človeške vede. Dobro bi bilo, da bi se tudi naša vlada po tem vzorcu pobrigala za naše učenjake in umetnike.

Kulturno delo.

Značaj sovjetov za ljudsko izobrazbo je vsled novega gospodarskega položaja doživel bistvene izpremembe. Najvažnejše dejstvo v tem oziru je predaja šol krajevnim organizacijam, ki jih tvorijo zastopniki prebivalstva in izvrševalnih odborov in ki morajo vzdrževati šole. Na deželi imajo upravo šol, ki skrbijo špicijsko za izobrazbo delavcev in kmetov, okrajni komiteji, po mestih tovarniški komiteji. Država skrbi za obiskovalce visokih šol, daje ogromne vsote za otroške domove itd. Pomen delavskih fakultet vedno narašča. Že danes je 30 % visokošolcev prišlo iz delavskih fakultet. V Moskvi je sedaj 30.000 slušateljev na delavskih fakultetah, ki jih vzdržuje država.

Boj proti analfabetstvu.

V celi Rusiji je 88.534 šol za uničenje nepismenosti in te šole je dovršilo 4.800.000 oseb.

Praznik oktobrske revolucije v Rusiji in pomoč gladojočim.

Moskovska »Izvestja« pišejo, da je bilo geslo vseh organizacij ob praznovanju štiriletnice oktobrske revolucije — najhitrejša pomoč gladojočim na Podolžju.

Niti ena obletnica — piše, — ni pretekla brez skrbi in težkih nalog. Na letošnjo obletnico je glavna naloga — pomoč gladojočim.

Z največjim naporom se je posrečilo sovjetski vladi, da je poslala v gladojoče gubernije nad 13 milij. pudov ozimine. Prepeljala je v te gubernije na milijone pudov krom-

pirja. Vsak mesec da na milijarde denarja za preskrbo otrok in odrastlih v gladojočih okrožjih, za rešitev živine, kmetijske lastnine itd. Vlada je poskrbela za vso silo tudi za popularizacijo ideje, da je treba čim prej odpomoči gladojočim množicam.

Zato je bilo geslo ob štiriletnici revolucije:

Deset stih mora nahraniti enega lačnega!

Zato se je ob obletnici po vseh tovarnah in zavodih, mestih in vaseh pobiralo za gladojoče kraje.

Mednarodni pregled.

Anglija in Amerika.

V zadnjem času se dela v obeh omenjenih državah za medsebojno zblizanje, čemur je vzrok zlom angleško-japonske zveze. V obeh državah se vrši za zblizanje silna propaganda.

»Chicago Tribuna« poroča, da je ameriški časopisni trust »Scrips-Mecrai«, ki ima v svojih rokah 25 časopisov, pričel splošno kampanjo za to geslo. V Angliji agitira v tem smislu lord Northcliffe, ki je izjavil časnikarjem, da je njegovo mnenje, da dokler je Anglija zvezana z Japonsko, ne more biti v prijateljskih odnosih z Združ. državami sev. Amerike, kar pa je za Anglijo življenjsko vprašanje. Zato se mora mesto anglo-japonske ustvariti anglo-amerikanska zveza.

Francija.

Kongres francoskih socialistov.

Na kongresu francoskih socialistov je bilo najtežje vprašanje internacionale. Desni so dolžili Longueja, da preveč drži s komunisti in zato je uničil vse uspehe londonških pogajanj med internacionalo »2« in »2½«. Renaudel in Grumbach sta zahtevala ignoriranje komunistov. Longuet je obratno dokazoval, da morajo delati skupaj s francoskimi komunisti. Zastopniki nemških »neodvisnih« socialistov Ledebour, Mayer in Brack so se izrekli v tem smislu, da sedaj še ni čas za ujedinenje internacionale, ampak da je treba pripravljati ujedinenje v množicah.

O vprašanju koalicije z radikali se je Blume zelo dvomno izrazil.

»Humanité« poroča, da se je pokazalo na kongresu, da šteje francoska soc. stranka samo 50.000 članov.

Kongres se je postavil na stališče meščanske demokracije. »Ne bela diktatura, ne rdeča diktatura, ne reakcija, ne revolucija, z drugimi besedami — niti Rim, niti Moskva« — to je politika, v kateri se mora gibanje »radikalno - socialistična« stranka Francije. Treba je ščititi načela meščanske demokracije, ki jo ogrožata šovinizem in katoliška reakcija (»Rim«).

Kongres je postavil sledeča gesla: »Proti agresivnemu imperijalizmu, ampak za nedotaknjenost Francije«, obremenjenje velekapitala, socialne reforme, načelo enotne in svetovne šole.

Kongres je zavrgel stališče francoskih socialistov za časa velike francoske revolucije z l. 1849. in 1871. Resolucija namreč pravi: »Oni, kateri so l. 1793., 1849. in 1871. nahujskali narod na nepremišljene korake, so samo poslabšali njegov položaj.«

Dalje ima kongres francoskih socialistov važen političen pomen, ker francoski »radikalni socialisti« sestavljajo sedaj jedro, okrog katerega se zbirajo oni buržuazni elementi, ki so razočarani nad ultra-

reakcionarno politiko nacionalnega bloka. V to skupino se je orijentiral Briand — s svojimi poslednjimi nastopi v parlamentu, in hoče organizirati »federacijo levih« »Federation des Gauches« — ali točneje — zvezo centra.

Francosko časopisje kritizira kongres, da socialisti niso zmožni postaviti določenega programa.

Italija.

K kongresu italijanske ljudske stranke.

Italijanska katoliška ljudska stranka je imela za to leto kongres v Benetkah. Ta, močna italijanska stranka, ki ima v svojih vrstah tudi mnogo delovnega ljudstva mest in vasi, igra važno vlogo v političnem življenju Italije. — Na kongresu je zmagovalo naziranje don Sturza, ki smatra za neobhodno potrebo, da se stranka ne sme združiti niti z buržoaznimi niti s socialističnimi elementi, ampak da stopi v koalicijo s to ali ono stranko, kakor pač zahtevajo razmere. Vladi je predložila gotove zahteve, ki se morajo izpolniti, če ne izstopi stranka iz vlade. Načelo razredne borbe je kongres odklonil; pač pa je bila sprejeta resolucija o neobhodni potrebi ustanovitve delavske stranke po vzorcu angleške Labour Party, ki naj bi obsegala vse sloje delavstva. — Italijanski klerikalci se potemtakem pomikajo na levo.

Italijanska komunistična stranka.

Centralni odbor komunistične stranke Italije poroča, da se bo vršil kongres stranke meseca januarja leta 1922.

Komite komunističnih skupin strokovnega gibanja, ki obsega okrog 500.000 članov strokovnega saveza, se je obrnil na vse svoje organizacije in skupine s predlogom, da rešijo vprašanje o ustanovitvi enotne fronte proletarijata v borbi za gospodarske pozicije.

Na seji stranke je bil sprejet predlog, da se skliče vseitalijanski kongres strokovnih organizacij, ki naj se pridruži »rdeči moskovski strokovni internaciji«.

Svet strokovnih organizacij je sklenil, da morajo vzdžati vse gospodarske delavske stavke za ureditve plač, ki jih hočejo kapitalisti znižati.

Nemčija.

Število brezposelnih v Nemčiji se je zmanjšalo z 233.000 na 189.000, pri čemer se je znižalo število moških s 177.000 na 146.000 in število žensk s 56.000 na 43.000. Vzrok temu je oživiljenje nemške industrije v zadnjem času, čemur je dalo vzpodbudo padanje marke.

Rezultat volitev na Badenskem v badenski deželni zbor je sledeč:

1. centrum	341.656	(prej 327.000)
2. soc.-dem.	204.531	(» 185.000)
3. nacionalisti	76.013	(» 112.000)
4. demokraci	76.167	(» 114.000)
5. komunisti	35.378	(» 14.000)
6. kmetijska zveza	74.730	
7. nezavisni	27.000	(» 103.000)
8. gospod. zveza	11.427	

Mandati so razdeljeni sledeče: socialdemokraci 20 (prej 36), centrum 34 (39), nacionalisti 7 (7), demokraci 7 (25), komunisti 3 (0), kmetijska zveza 7 (0), nezavisni 2, gospodarska zveza 1 (0).

Poziv komunistične stranke.

Komunistična stranka Nemčije je izdala na celokupen nemški proletarijat poziv, naj se združi proletarijat v boju za osemurni delavnik, za razorožitev kontrarevolucionarnih band in proti reakcionarnim ter monarhističnim elementom.

Danska.

Vsled ministrskega odloka o brezposelnih je zapustil proletarijat Kopenhagensko delo, se združil z brezposelnimi in uprizoril demonstracijo, kakršne še ni videl Kopenhagen. Proti poldnevni se je začelo shajati delavstvo. Na kraju zborovanja so neprestano igrali delavski orkestri »internacionalo«, marseljezo in de-

lavsko koračnico. Zbralo se je do 70.000 delavcev. Predsednik strokovnih organizacij Modzen je protestiral proti vladi, ki je napovedala odkrit boj delavstvu. Proletarijat je klical: »Mi zahtevamo kruha in dela, in ne miloščine«, »Živelo ujedinenje proletarijata«, »Dol z buržuazijo!« Demonstracija je trajala do štirih popoldne. Istočasno so bile manifestacije proletarijata po vseh industrijskih krajih Danske. Preplašena vlada se je pričela pogajati z delavstvom.

Češka.

Kongres komunistične stranke.

30. oktobra se je otvoril v Pragi kongres komunistov. Ta kongres je imel nalogo, da ujedini vse komuniste Čehoslovaške vseh narodnosti v enotni centralizirani komunistični stranki.

Kongres je otvoril Sturro. Prva predsednika sta bila voditelja italijanskega proletarijata Amerike — Sacco in Vanzetti, ki sta bila v Ameriki obsojena na smrt vsled protidržavnega hujskanja.

Prvi je govoril Šmeral, da morajo češki komunisti ščititi pravice drugih narodnosti, kadar poskuša vlada okrniti njihovo kulturno samobitnost, kadar hoče vlada ukiniti nečeške šole.

Za njim so nastopili poljski, slovaški in židovski komunisti, ki so tudi vsi zagovarjali ujedinenje, ki ga je kongres tudi izvršil.

Bolgarija.

Rezultat zadnjih občinskih volitev v Bolgariji je sledeč: kmetijska stranka 35.167, združene meščanske stranke 34.116, komunisti 24.065 in socialdemokrati 3339 glasov.

Baltske države in Rusija.

31. oktobra se je končala gospodarska konferenca baltskih dežel in Rusije. Konferenca je dognala, da se morajo pribalitijske dežele zblizati z Rusijo in čim prej urediti medsebojne gospodarske odnose. Konferenca so se udeležile: Finska, Estonija, Latvija, Litavska in Rusija.

Konferenca je sprejela sledeče točke:

1. Zaključuje se formalno gospodarsko ujedinenje omenjenih držav s tem, da se napravi gospodarski urad iz predstavnikov omenjenih držav. Naloga tega urada je izpolnjevanje in reguliranje določenih konference. S tem se polaga temeljni kamen za zboljšanje gospodarskih odnosov med temi deželami.

2. Komisija, sestavljena iz zastopnikov omenjenih držav, mora rešiti v prvi vrsti vprašanje transporta po železnici in po morju, da se morejo razširiti gospodarski odnosi sovjetske Rusije s temi državami. Do konca leta se mora končati dogovor s sovjetsko Rusijo.

Ta konferenca je prvi korak k združenju baltskih dežel z Rusijo. Rusija je s tem dobila novo oporo, omenjene baltske države so pa s tem rešene gospodarskega zaslužjenja od strani entente, ki gleda mrko na uspehe te konference.

Čičerinova nota ententnim državam.

Ljudski komisar za zunanje zadeve, Čičerin je poslal vladam Anglije, Francije, Italije, Japonske in Amerike sledečo noto:

»Po poročilu evropskih časopisov je bruseljska konferenca postavila kot predpogoj, da se da sovjetski Rusiji kredit, če prizna sovjetska vlada dolge prejšnjih vlad. Čeprav je Lloyd George imenoval hudičeve namere izkoriščanje sedanjega glada, čeprav se bruseljska konferenca zaveda, da sovjetska Rusija ne more rešiti gladojočih brez kredita, je vendar postavila ta predpogoj. Vlada ruske sovjetske federativne republike izjavlja, da priznanje teh dolgov nasprotuje njenim nameram, da namreč gospodarsko sodeluje z drugimi državami. Angleški ministri in pred-

sednik Amerike kličejo, da se večja svetovna kriza, da narašča razsul. Resnična vzpostavitev sveta je nemogoča brez vzpostavitve Rusije. Istočasno se pa zavlačuje brez sodelovanja teh držav gospodarsko preorojenje Rusije.

Treba je napraviti konec dejanjem, ki ogrožajo sovjetske republike. Sovjetska republika sprejema obveznosti pod pogojem, da se sklepe vseobčirni mir in se prizna sovjetsko Rusijo. Sovjetska Rusija predlaga, da se skliče mednarodno konferenco, da se napravi mirovni dogovor in se izpolni medsebojne zahteve. Ob četrti obletnici obstoja sovjetske Rusije so prisiljeni vsi, da konstatirajo njeno utrditev. Nove intervencije bi samo ojačile zvezo delovnih množic Rusije s kmetjsko-delavsko oblastjo.

Sovjetska Rusija se nadeja, da bo z rezultatom tega predloga dosežena ureditev politično-gospodarskih odnosov Rusije z drugimi državami.

Volitve v Petrograjski sovjet.

Rezultat volitev delavskih, kmetjskih in rdečevojaskih zastopnikov v petrograjski sovjet je sledeč: Izvoljenih je bilo 1066 zastopnikov, izmed teh 850 komunistov in 213 nadstrankarskih.

Nova avantura Petljura proti Rusiji.

Poljska vojaška klika je zopet poskusila, da izzove krvavo rusko-poljsko vojno. Nepričakovano je celotna Petljurova armada s pomočjo poljskega vojaštva prekoračila poljsko mejo in udrla v Ukrajino ter zavzela mesti Gusiatin in Gorodok. Vrše se boji pod Kamenec-Podolskim. Cilj tega vojnega pohoda je zavzetje železniške proge proti Kijevu.

Poljski časopisi trde, da je pripravila to avanturo Rumunija. Ali gotovo je to, da je v glavnem pripravila to Petljurovo avanturo poljska vojaška klika, ki je bila vedno v prijateljskem razmerju s Petljuro.

Kultura.

Gledališče v Rusiji.

»V Rusiji se bore za gledališče, kakor se je borilo za Kreml. Kakor je pomenila osvojitve Kremla v vseh časih zmago ene politične moči, tako mislijo, da ostane ves trud, ustvariti kulturo, samo odlomek vsega, če se ne osvoji gledališča. Oder naj postane tribuna, prižnica in mostovž za vse fanfare. So sicer male skupine, ki protestirajo proti takemu precejšanju gledališča, ali te so brez moči,« tako piše Leo Matthias o ruskem gledališču.

V sovjetski Rusiji ločimo tri vrste gledališč, to so privatna, avtonomna in državna. Prvim so dnevi že šteti. Avtonomna gledališča imajo pravico, da nastavlja ravnanje gremij režiserjev in ne gledališki oddelek komisarijata.

Glavna težkoča pri gledališču je vprašanje repertoarja. Kajti kaj naj se igra? Revolucionarne stvari. Ali kje so revolucionarni komadi, kaj so, koliko jih je? — O tem še danes ni nobene edinosti med desno in levičarsko grupo.

»Vedno se je poskušalo najti v tem vprašanju »splošne smernice«. Često so se tudi zedinila posamezna naziranja. Tako je pozival neki manifest, da se mora »iztrgati ljudstvo iz malomeščanstva«. Ko so pa hoteli dati vso malomeščansko literaturo na indeks, se je videlo, da so se zelo razlikovala naziranja o pojmu »malomeščanstva«.

Ker je zelo malo novih del, se neizmerno dramtizirajo novele in povesti Meriméja, Maupassanta, Claudela, Gorkija in Čehova. Po provinci se največ igra dramtizirane novele Čehova in Ostrovskega, medtem ko se velike Čehovove drame niti v Moskvi ne igrajo mnogo. V Moskvi je najbolj priljubljena klasična komedija. Od ruskih avtorjev se igra razen Ostrovskega in Čehova Gogolja, Gorkega, redkeje Tolstega in Andrejeva. Zanimivo je, da Arcibaševa sploh ni na repertoarju. Sem in tja igrajo tudi »Judejskega kralja« od velikega kneza Konstantina Romanova. (Pod carjem je bila ta drama prepovedana.)

Če igrajo moderno dramo, pridejo v poštev najbolj inozemski pisatelji: Maeterlinck, Ibsen, Wilde, Rostand, D'Annunzio.

Dramatikov revolucije manjka, kakor že prej omenjeno. Najbolj igrana

revolucionarna dela so v Moskvi: »Danton« (Büchner), »Jutrarnja zarja« (Verhaeren), »Maščevanje« (Claudel).

FJODOR MIHAJLOVIČ DOSTOJEVSKI.

(K stoletnici njegovega rojstva 30. oktobra po starem kol.)

Dostojevski je brez dvoma največji pisatelj, romanopisec 19. stoletja in eden največjih književnikov, umetnikov sveta. V dijaških letih je pripadal tajnim revolucionarnim organizacijam, ki so se z vsemi sredstvi borile proti carizmu. Vsled svoje revolucionarne pripadnosti je bil od carskih rabljev obsojen na smrt. Že so ga peljali na vešala, ko je prišla vest, da je pomiloščen na — izgnanstvo v Sibirijo, kjer je bil na »katoržnih robotah« dolgo vrsto let. Iz te dobe izvira njegovo klasično delo »Zapiski iz mrtvega doma«. Nikjer v svetovni literaturi ne čitamo tako pretresljivih, globokih in resničnih analiz duševnega življenja najraznovrstnejših tipov ruskega družabnega življenja. Na tem polju je posebno mojstrsko delo »Zločin in kazen«, ki ga je prestavil v lepem slovenskem prevodu g. Vladimir Levstik. Velikopotezni roman je »Idiot« (prevoda slovenskega žal ni), dalje »Bratje Karamazovi«, ki mojstrsko prikazuje tipe stare, takratne bodoče Rusije. »Ponižani in razžaljeni« in »Besi« imamo tudi v slovenskem prevodu. Dostojevskijeva dela dajejo v prelepi umetniški književni obliki jasno sliko duhovnega ruskega življenja v drugi polovici 19. stoletja. Veliki pisatelj je umrl leta 1891 in je bil pokopan nad vse veličanstveno v Petrogradu, dočim je bil od mladosti do groba mučenik carskega režima. Vpliv njegove literature na svetovno in rusko književnost in duhovno življenje je velikianski.

»Trije labodje«, elitna umetniška revija z leposlovnim, glasbenim in slikarskim delom prične izhajati v Ljubljani z decembrom t. l. pod uredništvom Antona Podbevška, Josipa Vidmarja in Marija Kogoja. Revija, ki bo izhajala vsak drugi mesec na približno 48 str. »Dom in Svetovega« formata, bo stala okoli 40 K. Naročnina, tokopisi in publikacije se naj pošiljajo na uredništvo, oziroma upravništvo na Starem trgu števil. 3/II.

Dopisi.

Kaj je za nas merodajno.

1. Pismo delavca.

Prejel sem vaš list, katerega ste mi poslali na ogled. Prebral sem ga pazljivo, ter mi pisava kakor tudi oblika prav ugajata, torej si ga naročam.

Dobrih časopisov nam dandanes manjka, akoravno jih imamo več kot dovolj. Vsak nam priporoča, naj se organiziramo, ali današnje organizacije so pri sedanjih slabih razmerah razrušene in pri tem, skoraj ne

da je tudi vlada zanič; potem pozove poslušalce, da si izvolijo odbor, ter plačajo vpisnino za organizacijo in stvar je gotova. Kako se pa taka organizacija dalje razvija, je zopet treba pomisliti, ker takšna organizacija navadno po krivdi odbora čez nekaj mesecev zaspi. Poznal sem moža: bil je že najbrže od mladih nog prepričan socialist ter neutrudljiv delavec za organizacije, ali lastni sodrugi so mu metali polena tako dolgo pod noge, da je omagal. Taki ljudje so ga napravili v stranki nemogočega, kateri so še mesec dni poprej bili v nasprotni stranki najhujši agitatorji; ko so pa videli, da jim njihovo podjetje ne gre v cvet, so se pa lepo po malem usedli za pogrnjeno mizo, odslovili so onega, ki jih je nekoč sprejel, rekoč: Ne potrebujemo te več, drugače nam znaš biti še enkrat neprijeten. Na tak način se razdirajo organizacije. Takih primerov je dovolj. Napisal sem te vrste zato, da ne boste mislili, da nisem po lastnem prepričanju nepriatelj organizacij: boljši dober časopis kakor slaba organizacija. Pa brez zamere! Jaz nisem jurist, sem le navaden delavec.

Iz Belokrajine.

2. Pismo poljedelca.

Podpisani sem prejel prvo številko »Del. Novice« in jo prečital. List prinaša dobre smernice in se poteguje za delovno ljudstvo. Ugaja mi to, da ga ne morem spoznati, koje stranke da je, a vendar čutim v njem socialističen duh; pripomnim, da meni in mnogim ta duh ni zoprna, zakaj novi časi in novo ljudstvo, oziroma mlajše ljudstvo polagoma spoznava, da bo le po socialističnih, res demokr. idejah mogoče priti do človeku spodobnega in dostojnega življenja. Moje mnenje je, da bo treba vztrajnega dela in potrpljenja še nekaj let. Mnogo starejših možakov, posebno kmetov si je vzelo k srcu eno izmed političnih strank in vse druge kruto sovražijo in nočejo nikakor čuti o združitvi vsega delovnega ljudstva....

.... Toliko za prvič. »Del. Novice« mi vsekakor ugajajo in prosim, da mi jih pošiljate naprej, da bom pozimi imel čitati en dober časopis.

N. N.,

lastnik takozvanega polgrunta.

Zagorje. Zelo smo se razveselili prve številke »Delavskih Novic«. Pazljivo smo čitali smernice in se prepričali, da so zahteve, ki si jih stavljajo »Delavske Novice« v resnici za sedanjí čas najbolj prikladne in delavcem koristne. Že dolgo časa pogrešamo časopisa, ki bi pravilno prinašal novice, kaj se godi pri nas v Jugoslaviji in po svetu. — Prosimo vas, da priobčujete tudi dopise iz delavskih krogov. Za nas priproste delavce nikdo ne skrbi. Še celo izobraževati se so nam prepovedali. Poganjajo in zapirajo pa nas kar tja v en dan, ne meneč se niti za ustavo niti za zakone. Tako so izgnali našega pri zadnjih volitvah izvoljenega župana. On je moral iti s trebihom za kruhom, dasiravno je v volilnem zakonu napisano, da se strogo kaznuje, kdor bi poganjal državljane zaradi vršenja aktivne ali pasivne volilne pravice. Za nas delavce menda nobeni zakoni in postave ne veljajo, kadar bi nas morale ščititi. Vendar mi ne obupujemo, ker pravica zatiranih mora enkrat zmagati.

Trbovlje. Dragi sodrugi in tovariši! Ko smo čitali v drugih časopisih, da so izšle »Delavske novice« smo z nekako nezaupno radovednostjo kupili prvo številko. Čitajoč pazljivo uvodni članek in bogato vsebino smo se prepričali, da od vseh časopisov »Delavske Novice« zastopajo najboljše naše delavske interese. Posebno gesla in zahteve po institucijah, ki bodo združevale vse politične struje delavcev in poljedelcev v Jugoslaviji, združitve, enotnost in nevtralnost strokovnih organizacij, in združitve delavcev in kmetov — so kakor da

bi bile vzete iz ust in src vseh nas rudarjev, ki delamo najtežje delo, ki pa smo vedno najbolj zaničevani in preganjani. Draginja vedno narašča; naši industrijalci pa se branijo povišati draginjsko doklado, čeprav so obvezani na to vsled zadnjega meznega gibanja, ki ga je vodil tako uspešno naš Savez rudarskih radnika. Družba misli, da sedaj ko je začasno razpuščena podružnica Saveza ni obvezana izpolnjevati tarifno pogodbo. Mi smo res sedaj brez zaščite, ker nimamo svojih organizacij, ali če bomo trdno držali skupaj kot en človek kakor ob zadnjem štrajku, potem bomo lahko branili svoje pravice. Upamo, da bodo »Delavske Novice« podpirale naše koristi, zato se bomo vsi, kar nas je zavednih rudarjev, oklenili našega delavskega lista. Delavska stvar mora zmagati. Po pošti vam pošiljamo naročnino in prostovoljne prispevke za fond lista. Sodrugi pozdrav!

Več rudarjev.

Vinica. Bela Krajina. Pri nas v Beli Krajini smo skoraj samo revni poljedelci, od vseh zapuščeni. Mnogi od nas bi radi šli v Ameriko, ali danes mora imeti človek že cel kapital, da se preseli v kraje, kjer bi lahko kaj zaslužil. Med nami hodijo Radičevi in samostojni agitatorji, ali mi Belokranjci vemo, da poljedelec brez delavca ne more ničesar napraviti. Oni vedno agitirajo za nekašne čiste kmečke stranke, samo da bi pridobili volilce. Kakor hitro pa jih izvolijo, pa se takoj z mestno gospodo kapitalisti vsedejo v eno klop in sodelujejo pri izkoriščanju kmeta. Dokler se delavec in poljedelec ne združita in organizirata bo vedno slabše na svetu.

»Avtonomist« o vojski.

Za vojsko ali proti vojski? Zadnje dni se mnogo govori in piše o vojski. Vojsko baje pripravljajo v Belgradu. Tam tudi jako pazljivo zasledujejo stališča posameznih strank in listov glede tega silno kočljivega vprašanja. Stališče je glavno. Kdor nima stališča, je revež. Ampak najti pravo stališče, to je težko. Posebno za nas, ki smo že itak razkričani kot »prevratni elementi« itd. Če bi mi res bili »prevratni in protidržavni elementi«, bi morali biti pravzaprav za vojsko, ker vojska je navadno mati prevratov. Toda če rečemo, da smo za vojsko, bodo državotvorci zopet rekli, da smo hinavci. Če rečemo zopet, da smo proti vojski, nas bodo zaprli, češ, da smo protidržavni. Takaj najti pravo stališče, je težka stvar. Če rečemo, da smo za vojsko brez vojske in vojskovanja, bodo tudi hudi, češ, da se norčujemo iz svetih reči. Mi se pa ne norčujemo in kljub vsem nevarnostim in pričakovanim očitkom pravimo, da smo za vojsko. To stališče moramo zavzeti na podlagi točnih informacij o razdelitvi bojnih čet. Zvedeli smo namreč, da bodo ukorakali v prvo vrsto strelskih jarkov sami ministri in bančni direktorji in predsedniki velikih akcijskih družb z nad 10 milijoni dinarjev osnovnega kapitala. V drugo vrsto pridejo verizniki in vsi, ki so za časa svetovne vojne sedeli doma brez potrebe. Za temi pride močan, neprodiren obroč strojnih pušk. Potem pridejo vsi, ki najbolj kriče po vojski, namreč ne po končani vojski, ampak zato, da bi vojska bila. Potem pridemo pa mi, stari veterinarji in invalidi. Ta razdelitev se nam zdi tako pravična, da smo brezpogojno za vojsko.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Ker smo današnja številka posvetili Rusiji, smo morali skrajšati strokovni pregled in odložiti nekaj poslanih nam člankov, ki jih priobčimo v prihodnji številki.

Uredništvo.

Delavci, kmetje! agitirajte za »Del. Novice«! Pridobivajte novih naročnikov! Vsak zaveden delavec mora dobiti najmanj enega naročnika! Razširjajte jih, zahtevajte po vseh kavarnah naš list!

Upravništvo.